

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om sjukförsäkringspremie, sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift för 2001

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om sjukförsäkringspremie, sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift för 2001.

Det föreslås att den sjukförsäkringspremie som på basis av pensionsinkomst uppbärs hos pensionstagare sänks med 0,30 penni, varvid premien minskar från 3,20 penni till 2,90 penni per skatteöre. Enligt förslaget skall den försäkrades sjukförsäkringspremie allttjämt vara 1,50 penni per skatteöre.

De avgifter som uppbärs hos arbetsgivare ändras inte. Det föreslås att hos arbetsgivare inom den privata företagssektorn och hos sådana statliga affärsverk, på vilka lagen om statens affärsverk tillämpas, i folkpensionsavgift år 2001 uppbärs 2,00, 4,00 eller 4,90 % av det lönebelopp på vilket förskottsinnehållning skall verkställas, varvid avgiften är beroende av avskrivningarnas belopp och lönesumman. Vad beträffar privata

arbetsgivare och statliga affärsverk av ovan nämnt slag föreslås sjukförsäkringsavgiften vara 1,60 % av lönerna.

I fråga om kommunerna, samkommunerna och de kommunala affärsverken samt kyrkan som arbetsgivare föreslås folkpensionsavgiften vara 3,15 % och sjukförsäkringsavgiften 1,60 % av lönerna. För staten och andra statliga inrättningar än affärsverken samt för landskapet Åland föreslås folkpensionsavgiften vara 3,95 % och sjukförsäkringsavgiften 2,85 % av lönerna.

Det föreslås att arbetsgivares folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift allttjämt skall uppbäras även på grundval av skattefri utlandsarbetsinkomst.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2001.

MOTIVERING

1. Inledning

I programmet för statsminister Paavo Lipponens II regering konstateras att regeringen under valperioden bereder sig på lättnader på 10-11 mrd. mk när det gäller grunderna för inkomstskatten och socialförsäkringsavgifterna. Detta förutsätter att den ekonomiska tillväxten är fortsatt hög, att de inkomstpoltiska lösningarna är moderata och att skattestrukturen utvecklas. Skattelättnaderna inriktas på sänkt beskattning av förvärvsinkomster och på lägre socialförsäkringsavgifter. Tidpunkten för skattelättnaderna bestäms av konjunkturerna. Dessutom konstateras i regeringsprogrammet att den extra sjukförsäkringspremien för pensionärer skall sänkas ytterligare.

Den extra sjukförsäkringspremie som uppbärs hos pensionstagare sänktes med 0,70 penni per skatteöre från och med ingången av 2000. Den lägsta folkpensionsavgift som uppbärs hos privata arbetsgivare sänktes med 0,40 procentenheter från och med ingången av juli 2000. Regeringen föreslår att sänkningen av den extra sjukförsäkringspremie som uppbärs hos pensionstagare skall fortgå så att premien 2001 sänks med 0,30 penni per skatteöre.

2. Nuläge och föreslagna ändringar

2.1. Den försäkrades sjukförsäkringspremie

Enligt 33 § 1 mom. sjukförsäkringslagen (364/1963) är den försäkrades sjukförsäkringspremie 1,25 penni per skatteöre. Sjukförsäkringspremien har dock genom ettåriga lagar uppburits enligt ett högre eller lägre belopp än det ovan nämnda.

Hos löntagarna har sedan 1993 uppburits arbetspensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift. Motsvarande avgifter uppbärs

inte hos pensionstagarna. Däremot har sedan 1993 på basis av pensionsinkomsterna uppburits en sjukförsäkringspremie som är förhöjd jämfört med löntagarnas sjukförsäkringspremie. Som störst har höjningen varit 3,00 penni per skatteöre.

År 2000 uppbärs i den försäkrades sjukförsäkringspremie 1,50 penni för varje skatteöre som påförts den försäkrade vid kommunalbeskattningen. På basis av pensionsinkomst uppbärs dessutom i sjukförsäkringspremie 1,70 penni per skatteöre.

I denna proposition föreslås att den försäkrades sjukförsäkringspremie inte ändras. Premien är således alltiämt 1,50 penni för varje skatteöre som påförts den försäkrade vid kommunalbeskattningen. Det föreslås att den höjning av sjukförsäkringspremien som uppbärs på basis av pensionsinkomst sänks från 1,70 penni till 1,40 penni per skatteöre. Den sjukförsäkringspremie som uppbärs på basis av pensionsinkomst sänks således år 2001 till 2,90 penni per skatteöre.

Till pensionsinkomst på basis av vilken en förhöjd sjukförsäkringspremie uppbärs hänförs skattepliktiga ålderspensioner, invalidpensioner och arbetslöshetspensioner, familjepensioner och generationsväxlingspensioner samt andra avträdelsettsättningar. Även avträdelsettsödet för lantbruksföretagare skall betraktas som pensionsinkomst. I fråga om den förhöjning av sjukförsäkringspremien som skall uppbäras hos personer med pensionsinkomst samt verkställigheten av premien och andra bestämmelser om förfarandet skall utöver lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) tillämpas vad som i sjukförsäkringslagen bestäms om den försäkrades sjukförsäkringspremie.

Det föreslås att en ettårig lag stiftas om den sjukförsäkringspremie som år 2001 skall uppbäras hos den försäkrade samt om den förhöjda sjukförsäkringspremie som år 2001 skall uppbäras hos personer med pensionsinkomst.

2.2. Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Enligt 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963) är arbetsgivaren skyldig att såsom arbetsgivares sjukförsäkringsavgift till folkpensionsanstalten betala 1,50 % av de lönebelopp på vilka förskottsuppbörd skall verkställas och som arbetsgivaren betalat ut. Också sjukförsäkringsavgiften har med stöd av ettåriga lagar uppburits på ett sätt som avviker från vad som bestäms i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift. Likaså har denna avgift varit olika stor för arbetsgivare inom den offentliga sektorn och för privata arbetsgivare.

Den sjukförsäkringsavgift som uppbärs hos arbetsgivare höjdes med 0,15 procentenheter vid ingången av 1995. Avsikten med höjningen var att finansiera de ersättningar som från sjukförsäkringsfonden betalas till arbetsgivare för att mellan olika arbetsgivare jämna ut de kostnader som föranleds av föräldradagpenningstid.

I anslutning till att utkomstskyddsförmånerna för arbetslösa hade belagts med skatt uppbärs fr.o.m. 1985 i arbetsgivares sjukförsäkringsavgift hos kommunerna och kyrkan i dessas egenskap av arbetsgivare en högre avgift än hos andra arbetsgivare inom den offentliga sektorn. År 1992 sänktes sjukförsäkringsavgiften för kommunerna som arbetsgivare till samma nivå som gällde staten i egenskap av arbetsgivare. För kommunen som arbetsgivare sänktes sjukförsäkringsavgiften år 1997 att motsvara sjukförsäkringsavgiften för privata arbetsgivare. Dessa sänkningar har beaktats i statsandelarna till kommunerna.

Sjukförsäkringsavgiften för kyrkan som arbetsgivare höjdes år 1994, då den därvid genomförda familjestödsreformen ökade kyrkans skatteinkomster. Avgiften för kyrkan som arbetsgivare sänktes 1997, då upprätthållandet av domkapiteln överfördes från staten till den evangelisk-lutherska kyrkan. Vid ingången av 1999 sänktes sjukförsäkringsavgiften för kyrkan som arbetsgivare så att den motsvarar nivån på den avgift som uppbärs hos privata arbetsgivare och hos kommunen som arbetsgivare. I samband där-

med sänktes kyrkans andel av intäkterna av samfundsskatterna.

År 2000 uppbärs hos arbetsgivarna inom den privata sektorn samt hos kommuner, samkommuner och kommunala affärsverk, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och kyrkliga samfälligheter samt ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar i sjukförsäkringsavgift 1,60 % av det lönebelopp på vilket förskottsinnehållning skall verkställas. För staten och dess inrättningar samt landskapet Åland är sjukförsäkringsavgiften 2,85 % av lönerna. Ett sådant statligt affärsverk på vilket lagen om statens affärsverk (627/1987) tillämpas betraktas som en arbetsgivare inom den privata sektorn när sjukförsäkringsavgiftens storlek bestäms.

Det föreslås att sjukförsäkringsavgifterna för arbetsgivare kvarstår oförändrade år 2001. Sjukförsäkringsavgiften för privata arbetsgivare och statliga affärsverk samt för kommunen och kyrkan som arbetsgivare föreslås därmed vara 1,60 % samt avgiften för staten och dess inrättningar och landskapet Åland 2,85 % av de löner på vilka förskottsinnehållning skall verkställas.

Genom en ändring av 77 § inkomstskattelagen (1535/1992) blev utlandsarbetsinkomst, som betalas till en arbetstagare för över sex månaders oavbruten utlandstjänstgöring, skattefri i sin helhet från ingången av 1998. Samtidigt ändrades 33 § sjukförsäkringslagen så, att den försäkrades sjukförsäkringspremie dock skall betalas på grundval av skattefri utlandsarbetsinkomst. Sedan ingången av 1998 har på grundval av skattefri utlandsarbetsinkomst även uppburits arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. Det föreslås att denna praxis skall kvarstå även 2001, och att det alljämt stiftas en ettårig lag om beloppet av och grunden för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift.

2.3. Arbetsgivares folkpensionsavgift

Enligt 3 § 2 mom. folkpensionslagen (347/1956) uppgår arbetsgivares folkpensionsavgift till 4,25, 4,75 eller 5,25 % av det lönebelopp på vilket förskottsinnehållning skall verkställas, beroende på hur kapitalintensiv företagsverksamheten är. Folkpen-

sionsavgiften har dock i många år genom ett-åriga lagar erlagts enligt ett högre eller lägre belopp än vad som bestäms i 3 § 2 mom. folkpensionslagen. Sedan 1982 har de privata och offentliga arbetsgivarna betalat olika stor folkpensionsavgift.

I anslutning till att utkomstskyddsförmåner-na för arbetslösa blivit skattepliktiga höjdes under 1985 och 1986 den folkpensionsavgift som uppbars hos kommunerna och kommunalförbunden, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och församlingsförbund samt hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar. Under 1987—1996 uppbars hos alla arbetsgivare inom den offentliga sektorn lika stor folkpensionsavgift. År 1997 sänktes kommunarbetsgivarnas folkpensionsavgift att motsvara den genomsnittliga avgiftsnivå som gäller privata arbetsgivare. Avgiften för kyrkan som arbetsgivare sänktes på motsvarande sätt år 1999.

För år 2000 har fram till utgången av juni hos arbetsgivarna inom den privata sektorn uppburits folkpensionsavgift enligt differentieringen 2,40, 4,00 eller 4,90 % av det lönebelopp på vilket förskottsinnehållning skall verkställas. Vid ingången av juli sänktes den folkpensionsavgift som uppbars hos privata arbetsgivare i den lägsta avgiftsklassen till 2,00 % av lönerna. I fråga om kommuner, samkommuner och kommunala affärsverk samt kyrkan som arbetsgivare är arbetsgivarens folkpensionsavgift 3,15 % av lönerna. I fråga om övriga arbetsgivare inom den offentliga sektorn uppbars i arbetsgivares folkpensionsavgift 3,95 % av lönerna.

När riksdagen godkände tilläggsbudgetpropositionen för 2000 förutsatte den att regeringen under 2000 utreder om den i tilläggsbudgeten upptagna sänkningen av småarbetsgivares folkpensionsavgift leder till en betydande snedvridning av konkurrensen samt att regeringen vid behov vidtar åtgärder för en balansering av konkurrensförutsättningarna. Social- och hälsovårdsministeriet har för avsikt att under 2000 kartlägga vilka verkningar arbetsgivares folkpensionsavgift har på olika arbetsgivarkategoriernas konkurrensställning.

Enligt denna proposition ändras inte de folkpensionsavgifter som uppbars hos arbetsgivarna. Det föreslås att privata

arbetsgivares folkpensionsavgift, beroende på avskrivningar och lönesumman, år 2001 alltså skall vara 2,00, 4,00 eller 4,90 % av de löner på vilka förskottsinnehållning skall verkställas. I fråga om kommuner, samkommuner och kommunala affärsverk, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och kyrkliga samfälligheter samt ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar föreslås arbetsgivarens folkpensionsavgift vara 3,15 % av lönerna. Hos staten och dess inrättningar samt hos landskapet Åland föreslås folkpensionsavgiften vara 3,95 % av lönerna. Med privata arbetsgivare likställs alltså även sådana affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk.

Arbetsgivares folkpensionsavgift föreslås alltså uppbaras även på grundval av skattefri utlandsarbetsinkomst. Det föreslås att beloppet av och grunden för folkpensionsavgiften bestäms genom en ettårig lag.

3. Propositionens verkningar

3.1. Statsekonomiska verkningar

Enligt förslaget skall på basis av pensionsinkomst alltså uppbaras extra sjukförsäkringspremie. Att premien sänks med 0,30 penni per skatteöre minskar år 2001 folkpensionsanstaltens premieintäkter med ca 155 milj. mk. Detta baserar sig på antagandet att de nya förskottsinnehållningsgrunderna träder i kraft vid ingången av februari. Dessutom har beaktats att premierna redovisas till folkpensionsanstalten med en månads fördröjning. Den sänkta sjukförsäkringspremien minskar intäkterna på årsnivå med ca 190 milj. mk. Statens garantibelopp till sjukförsäkringsfonden ökar med motsvarande belopp. Den extra sjukförsäkringspremie som 2001 uppbars hos pensionstagare inbringar, om den extra premien är 1,40 penni, ca 870 milj. mk på årsnivå.

För privata arbetsgivare skall folkpensionsavgiften alltså vara differentierad. Differentieringen föreslås vara lika stor som i slutet av 2000 och beräknas 2001 inbringa 1 970 milj. mk.

Den höjning på 0,15 procentenheter som

sedan 1995 gällt sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare inom den privata sektorn beräknas 2001 inbringa ca 320 milj. mk. Ersättningen för semesterkostnaderna för föräldradagpenningstid beräknas 2001 uppgå till ca 80 milj. mk.

Minimibeloppet av folkpensionsfondens nettofinansieringstillgångar är fyra procent av de sammanlagda årliga betalda utgifterna för folkpensionsförsäkringen och minimibeloppet av sjukförsäkringsfondens nettofinansieringstillgångar åtta procent av de sammanlagda årliga betalda utgifterna för sjukförsäkringen. Staten ansvarar årligen med ett garantibelopp för att de nämnda minimibeloppen nås.

På statens garantibelopp inverkar, utöver det som föreslagits ovan, också följande regeringspropositioner som gäller folkpensionsanstaltens finansiering och som kommer att avlåtas separat. Avsikten är att genom regeringens proposition med förslag till lag om temporär ändring av Folkpensionsanstaltens finansiering 2001 (RP 107/2000 rd) redovisa en del av intäkterna av mervärdesskatten, 2 400 milj. mk, till folkpensionsanstaltens folkpensionsfond för att trygga anstaltens finansiering. Genom regeringens proposition med förslag till lag om avgift som för 2001 (RP 117/2000 rd) uppbärs hos olycksfalls- och trafikförsäkringsanstalterna avser man att förverkliga den s.k. principen om full ersättning i fråga om olycksfalls- och trafikförsäkring. Intäkterna av avgiften, 307 milj. mk, har beaktats som minskning av statens andel för sjukförsäkringsutgifterna.

Med beaktande av allt som anförts ovan är bedömningen att inget garantibelopp behöver betalas in till folkpensionsfonden år 2001. Från folkpensionsfonden är det möjligt att överföra ca 900 milj. mk till sjukförsäkringsfonden. Efter överföringen beräknas att statens garantibelopp som betalas in till sjukförsäkringsfonden år 2001 är ca 2 900 milj. mk, vilket innebär en ökning av den beräknade garantiöverföringen för i år med 660 milj. mk. Det är möjligt att överföra medel mellan fonderna ända till utgången av 2001.

3.2. Verkningsar för medborgarna

Sänkningen av pensionstagares sjukförsäkringspremie år 2001 ökar enligt förslaget nettoinkomsten för en ensamboende pensionär med en månadspension på 5 000 mk med knappt 10 mk i månaden och inkomsten för en pensionerad make med ca 12 mk i månaden. Förändringen i nettoinkomsten för en pensionär med en större månadspension på 8 500 mk är enligt förslaget ca 25 mk i månaden. Sänkningen gäller inte de pensionstagare som uppbär mindre än 3 500 mk (för makar löper gränsen vid 3 000 mk) i månaden och som inte är tvungna att betala kommunalskatt och därmed inte heller någon sjukförsäkringspremie.

År 2001 träder de nya skattekortet antagligen i kraft vid ingången av februari. Avsikten är att sjukförsäkringspremien vid förskottsinnehållningen fram till februari uppbärs hos pensionstagarna enligt nivån för år 2000.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen har finansministeriet, folkpensionsanstalten och Skattestyrelsen hörts.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den. I fråga om folkpensionsanstaltens finansiering har propositionen samband med de i punkt 3.1. nämnda propositioner som avlåtits särskilt.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2001. Lagen skall tillämpas vid beskattningen för 2001.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om sjukförsäkringspremie, sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift för 2001

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Den försäkrades sjukförsäkringspremie

Utan hinder av vad sjukförsäkringslagen (364/1963) föreskriver om den försäkrades sjukförsäkringspremie är premien 1,50 penni för varje skattöre som har påförts den försäkrade vid kommunalbeskattningen för 2001. När försäkringspremien fastställs beaktas inkomstskattelagen (1535/1992).

2 §

Höjning av sjukförsäkringspremie

Hos en försäkrad som under 2001 får pensionsinkomst uppbärs, utöver vad som bestäms i 1 §, i sjukförsäkringspremie 1,40 penni för varje skattöre som har påförts den försäkrade vid kommunalbeskattningen för 2001. Denna höjning av sjukförsäkringspremien är dock högst 1,40 procent av den skattepliktiga pensionsinkomsten.

3 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Utan hinder av vad lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963) föreskriver om beloppet av och grunden för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift uppbärs arbetsgivares sjukförsäkringsavgift på det sammanräknade beloppet av till en arbetstagare under 2001 utbetald sådan lön på vilken förskotts-innehållning skall verkställas och den del av i 77 § inkomstskattelagen avsedd arbetsin-

komst utomlands som betalas i pengar. I den del av arbetsinkomst utomlands som betalas i pengar inräknas dock inte av arbetsgivaren betalda ersättningar för kostnader som föränds av arbetet, till den del ersättningarna är skattefria enligt inkomstskattelagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Avgiften är följande:

1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk (627/1987), hos kommunerna och samkommunerna samt de kommunala affärsverken, hos den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och kyrkliga samfälligheter samt hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar 1,60 procent,

2) hos staten och andra statliga inrättningar än de affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk samt hos landskapet Åland 2,85 procent.

4 §

Arbetsgivares folkpensionsavgift

Utan hinder av vad folkpensionslagen (347/1956) föreskriver om beloppet av och grunden för arbetsgivares folkpensionsavgift uppbärs arbetsgivares folkpensionsavgift på det sammanräknade beloppet av till en arbetstagare under 2001 utbetald sådan lön på vilken förskotts-innehållning skall verkställas och den del av i 77 § inkomstskattelagen avsedd arbetsinkomst utomlands som betalas i pengar. I den del av arbetsinkomst utomlands som betalas i pengar inräknas dock inte av arbetsgivaren betalda ersättningar för kostna-

der som föränleds av arbetet, till den del ersättningarna är skattefria enligt inkomstskattelagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Avgiften är följande:

1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk,

a) 2,00 procent,

b) 4,00 procent, om beloppet av de normala avskrivningar som en arbetsgivare som idkar affärsverksamhet och är skyldig att betala inkomstskatt till staten eller en i 4 § 1 mom. 1 punkten inkomstskattelagen avsedd näringsammanslutning som idkar affärsverksamhet, uppgivit i skattedeklarationen för 1999 och som gjorts på anskaffningsutgifterna för förslitning underkastade anläggningstillgångar, överstiger 300 000 mark och samtidigt utgör minst 10 och högst 30 procent av de löner som utbetalts under samma skatteår, eller

c) 4,90 procent, om beloppet av de nämnda avskrivningarna överstiger 300 000 mark och samtidigt utgör över 30 procent av de löner som utbetalts under den nämnda tiden,

2) hos kommuner och samkommuner samt kommunala affärsverk, hos den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och kyr-

kliga samfälligheter samt hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar 3,15 procent,

3) hos staten och andra statliga inrättningar än de affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk samt hos landskapet Åland 3,95 procent.

Om arbetsgivarens räkenskapsperiod inte har löpt ut 1999, används vid fastställandet av storleken av en privat arbetsgivares folkpensionsavgift de uppgifter som lämnats i fråga om beskattningen för 1998 samt de löner som betalats ut under motsvarande tid.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001 och gäller till den 31 december 2001.

Lagen tillämpas vid beskattningen för 2001.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 22 september 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

